

Domáci glasovi

Stev.18.

Lienz, sreda 21. novembra 1945.

Leto 1.

TITO NAM JE ZAPRAVIL TRST.

Venčeslav Vilder je v pismu na Titovega ministra za propagando Savo Kosanovića napisal tudi tole:

"Ko se mi borimo za Trst, nam vi s svojo spomenico zun. ministrom mečeta polena pod noge, ker z njo napadate sedanji režim v Jugoslaviji in tako slabite naš narodni ugled" - tako nam očitate in s takimi očitki vršite propagando proti nam.

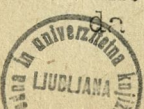
Mi pa trdimo: "Jugoslavijo smo izgubili, pa jo moramo dobiti nazaj. To je naš najvišji narodni interes. Za tem stremi naša spomenica. Kar se pa tiče naših zahtev glede Trsta in Koroške, jih je naša vlada že 1.1943 predložila v uradni noti zaveznikom. Vi, partizani, vi, Titovci, pa nimate nobenih pravic, napihovati se, da ste borci za Trst. Vi ste Trst, kakor tudi ves ugled Jugoslavije upropastili. Zopet se je izkazala stara resnica: uspešna zunanja politika zavisi od dobre notranje politike. Ako je v državi nered in meščanska vojna, potem ne morete upati na uspehe na mednarodnem področju.

Sedanji režim ima v sebi še več nevarnosti za nas. Računajoč, da za njim stoji Rusija, je Tito navalil na Trst. Toda od tega dneva se začneja njegova katastrofa. Z dnevom, ko smo pokazali, da smo vazali Sovjetske zveze, ko se je zazdalo zapadnim zaveznikom, da ne iščemo Trsta zase, temveč za drugega, smo Trst izgubili. Gotovo si zvedel, čeprav pozneje, da je le za las manjkalo, da niso zavezniki z orožjem nagnali Titove vojske iz Trsta. V tukajšnjem poslanilstvu je nastalo neke noči veliko razburjenje, ker je Belgrad zahteval, da se takoj vpraša brit. voj. ministerstvo, če je res, da oborožene angleške in ameriške divizije korakajo proti Trstu. Strah je zgrabil vodilne moče v Belgradu, narod pa ni vedel, kaj se dogaja! Nato pa je bilo Titu, ki se je v Ljubljani trkal na prsa, češ, Trst bomo branili z orožjem, ukazano iz Moskve, naj se umakne, ker da tokrat zavezniki ne poznajo šale. Torej ni dosti manjkalo, pa bi bila Jugoslavija zapletena v vojno z Anglijo in Ameriko!

Tito pa je v Trstu zapustil tudi sledove. Nobena agitacija proti komunističnemu režimu v Jugoslaviji ne bi bila dosegla toliko, kolikor je doseglo vaše kratko gospodarjenje v Trstu. Vaša je zasluga, če so od tega dne Italijani dvignili glave in da so zavezniki, ki so prej vedno dajali prednost Jugoslovonom, na mah postali mnenja, da so Jugoslovani v primeri s kulturnimi Italijani - barbari.

Dne 20.VII.t.l.sem prejel pismo nekega Slovenca iz Trsta, ki mi živo in prepričevalno prikazuje tamkajšnji položaj. Doslovno takole označuje vaš - partizanski - pokret: "Mi tukaj ne doživljamo revolucije proletarijata, temveč revolucijo trgovcev in podobnih belega kruha sitih spekulantov, fanatičnih študentov, literatov in neodgovornih mladeničev, kateri se z usodo slovenskega naroda in vse Jugoslavije igrajo kakor otroci z igračkami.

Ali te moram še spomniti na sledeči dejstvi: 1.) da ste po vseh naših "narodnih" oblasteh priznali vsem tem krajem italijansko večino; 2.) da ruski časopisi (kakor tudi Molotov) ne govore, da bi Trst morali dati Jugoslaviji, temveč da se bodo o usodi te-

ga kraja sporazumeli "italijanski in slovenski demokrati", to je komunisti.

Kot vrhunec pa je prišla še uradna Kardeljeva izjava, da ponujate Trstu celo državo, sedmo federalno edinico, katera bo -Kardelj izrecno naglašča - imela italijansko večino v svojem parlamentu in vladi in ki bo imela 25 % poslancev v Domu narodov, prav toliko, kakor Srbija in Hrvatska, in še celo 10 poslancev več kakor Bosna!

Vi - Titov režim, ste dali svetu primer za bodoča pokolenja, kako more vlada, ki je brez odgovornosti napram svojemu narodu brez kontrole javnega mišljenja kot prosto orodje tuje volje upropastiti državne in narodne interese.

In kaj delate z Grčijo? Vaša propaganda proti Grčiji se zdi, da je predpisana od Hitlerja ("Mi ne moremo biti indiferentni, ako..."). Tako je on pripravljaval napad na Češko, Poljsko in Avstrijo."

KATOLIČANI V OF.

DD Komunisti so vpregli vse, kar so le mogli, v volilno propagando, da so z njo vršili moralni pritisk na volilce. Tudi takozvane "katoličane" v OF so nagnali, naj se vendar s pozivom obrnejo na vse slovenske katoličane in jih pozovejo, da naj pri volitvah dajo glas za Tita.

Ti "katoličani" so res sestavili proglas, v katerem: 1.) povdarjajo, da je oboroženi odpor narodov Jugoslavije proti tajnim zavojevalcem pravilna in edino rešilna pot; 2.) zahtevajo združitve vseh Slovencev izven dosedanjih državnih meja, s Trstom, Gorico in Gospo Sveto vred v novi Jugoslaviji; 3.) ugotavljajo, da so se slovenske "katoliške" množice same, "po svojem zdravem nagonu" pridružile narodno osvobodilnemu boju in s tem "najodločneje obsodile tista dejanja v slovenski katoliški družbi, ki so izkoriščala verska čustva za narodno neslogo in razdor"; in končno 4.) pozivajo vse katoličane, naj pri volitvah glasujejo za "enotno ljudsko Slovenijo pod vodstvom maršala Tita."

Prav je, da tudi begunci izvemo, kdo so ti "katoličani v OF", ki so ta proglas podpisali. Zato jih tu objavljamo:

"Frano S. Fimžgar, župnik v pok. in pisatelj v Ljubljani; Edvard Kocbek, minister za Slovenijo v zvezni jugoslovanski vladi; dr. Janez Fabjan, univ. prof. in dekan teološke fakultete v Ljubljani; p. dr. Guido Rant, OFM v Ljubljani; p. dr. Angelik Tominec, OFM v Lj.; dr. Marijan Breclj, podpredsednik narodne vlade Slovenije; dr. Joža Pokorn, minister za pravosodje narodne vlade Slovenije; Franc Snoj, min. za lokalni promet narodne vlade Slovenije; Tone Fajfar, min. za gozdarstvo NVS in član predsedstva zač. nar. skupščine Jugoslavije; dr. Metod Mikuž, duhovnik in član predsedstva zač. nar. skupščine Jugoslavije; dr. Anton Trstenjak, duhovnik, docent na teološki fakulteti v Ljubljani; dr. Maks Miklavčič, duhovnik in profesor v Ljubljani; dr. France Koblar, prof. in književnik v Lj.; dr. Stanko Gogala, univ. doc. v Lj.; Golia Modest, duhovnik in član Znanstvenega instituta, Metlika; dr. Peter Šorli, veroučitelj v Lj.; ppolk. Zemljak Jožko, prof., član IOGF, Lj.; sestra M. Ambrozija Zorko, d. N. D., prednica v Ljubljani; s. M. Amabilis Kerševan, d. N. D., prof. v Ljubljani; Toman Tone, pom. min. za soc. pol. NVS v Lj.; Kovač Stane, načelnik oddelka za izgradnjo oblasti pri predsedstvu NVS v Lj.; dr. Ivan Grafenauer, prof. v Lj.; dr. Antov Vodnik, prof. in književnik v Lj.; dr. Ivan Stancynik, odvetnik in podpredsednik ljubljanskega narodnega odbora, Srečo Žumer, tipograf in predsednik biv. JSZ v Lj.; Lipičnik Franc, duhovnik in prof., Smartno pri Celju; Lampret Jože, duhovnik in član mariborskega okrožnega narodnega odbora; Franc Šm, duhovnik, Spitalič;

dr.ing.Žumer Matija, univ.prof. v Lj.; Vodnik Dora, prof. v Lj.; Merz Viktor, katehet, Brežice; Stancer Avgust, žup.uprav. Sv.Križ pri Rog.Slatini; Toman-Kovač Jožica, članica Glavnega odbora AFŽ v Lj.; Hvastja Pavla, delavka, Ježica; Kovač Danica, uradnica v Lj.; Diacci Lojze, referent pri min.za soc.pol. v Lj.; Jurač Jožko, tajnik Zveze enotnih sindikatov delavcev in nameščencev, Celje; Grošelj Jože, strok.tajnik v Ljubljani; Lesnik Lojze, rudar, Laško-Huda jama; Ustar Vinko, rudar, Zagorje; Furlan Franc, kmet, član Glavnega odbora OF, Verd; Franc Terseglav, publicist v Lj.; Jeršič Miro, načelnik v min.za soc.pol. v Lj.; dr.Skerlj Franc, prof.in član Znanstvenega instituta v Lj.; Skofic Ciril, delavec, referent pri soc.min.v Lj.; Dolenc Jožef, prof. v Lj.; Bogo Grafenauer, prof.v Lj.; Udovič Jože, član Znanstvenega instituta in književnik v Lj.

PO TOTALITARIZMU DIŠI

Polkovnik Stevens je 13. t.m. po britanskem radiju prebral naslednji komentar k volitvam na Balkanu:

"O volitvah v Jugoslaviji in na Madžarskem je preteklo toliko črnih, da so potek in volilni izidi bili sprejeti z nekakim iznenadenjem.

V Jugoslaviji n.pr. so se vkljub temu, da je bil uspeh maršala Tita predviden že v-naprej, bali neredov zaradi dejstva, ker se je opozicija volitev vzdržala iz razloga, da volilni zakon ne daje svobode glasovanja nasprotnikom vlade. Nasprotno pa nobeno nasilno dejanje ni motilo volitev, ali bolje, ljudskega glasovanja.

Na Madžarskem se je za trenutek zdelo, da bo maršal Vorosilov slekel žamet, ki je odeval njegovo železno roko, ter ukazal volitve z eno samo listo z vnprej določeno razdelitvijo sedežev, kjer bi seveda komunisti imeli prevladujoč položaj, ki bi bil v velikem nesorazmerju z dejansko močjo stranke. Toda zasedbena oblast ni vstrajala pri svojem načrtu in so se volitve izvršile mirno po smernicah, ki so jih začrtali madžarski politiki, ter tako prinesla parlamentarno večino stranki malih posestnikov, kar je bilo mogoče že vnprej predvideti po zmagi te stranke pri občinskih volitvah v Budimpešti.

Gotovo je, da bi Sovjeti, ki imajo na Madžarskem daleč prevelike zasedbene sile, mogli vsiliti svojo voljo, če bi le hoteli.

Gotovo je, da bi jugoslovanska opozicija, čeprav ni organizirana in ne preveč številna, mogla povzročiti nemire ter motiti red, če bi se ji to zdelo koristno.

Mogoče ni preveč drzna trditev, da dogodki v Jugoslaviji in na Madžarskem pomenijo pričetek popuščanja v razbeljenem političnem ozračju, ki težko visi nad vso vzhodno Evropo.

Te države so tisti del evropske celine, kjer se stiki med Sovjeti in zapadnimi zavezniki prav lahko spremenijo v spore. Kakršenkoli znak mirnega urejanja, brez nasilja in pritiska, moramo z naklonjenostjo sprejeti in ga skrbno preučevati. Lahko rečemo, da bo nova madžarske koalicije vendarle morala hoditi v smeri, katero ji bo začrtala sovjetska oblast, prav tako lahko rečemo, da 98, 99 in 100 odstotni volilni izidi v korist Titu v nekaterih volilnih okrajih Jugoslavije dišijo nekoliko po totalitarizmu, toda čuječnost in neprestana napetost javnega mnenja v Vel.Britaniji in Ameriki ne kaže nikakega popuščanja.

Čutimo nevarnost, da bo Sovjetska zveza dobila izključno gospodstvo nad velikim delom evropske celine, pravtako pa tudi nevarnost, da bi se mogla znova dvigniti hujskaška tiranije in ru-

šilke miru.

V Vel. Britaniji in v Italiji bi mnogi raje videli, da bi se v Jugoslaviji vzpostavila pristna parlamentarna vladavina s stranikami, ki bi imele svoje popolnoma določene oblike in programe ter bi mogle vzajemno vplivati na izvršno oblast. Toda to ni bilo mogoče. Nasprotovanje glasovanju v korist Titu bi v sedanjih okoliščinah moglo izzvati nered, državljansko vojno, premoč napadalnega in pustolovskega duha, duševno stanje, ki ne bi bilo nikakor koristno za ureditev težkih obmejnih vprašanj, brez katere se niti Jugoslavija niti Italija ne moreta čutiti mirni.

SLOVENSKA PESEM JE ŠLA Z NAMI

V begunstvu pogrešamo marsičesa, kar nam je doma delalo življenje lepše in prijetnejše. Tega in onega nismo mogli vzeti s seboj, marsikaj pa smo celo na begu morali odvreči. Naših duhovnih vrednot nam pa nihče ni mogel odvzeti, marveč nas zvesto spremljajo tudi v begunstvu.

Slovenska pesem - narodna in umetna - spada med te vrednote, ki nas spremljajo, kamorkoli gremo. Zato imamo po vseh taboriških pevske zборе, ki nam s svojimi prireditvami pričarajo domovino v naše begunstvo.

Veseli smo teh naših pevcev in hvaležni smo jim za njihovo požrtvovalnost, ker s svojim prizadevanjem skrbijo, da nam dnevi v begunstvu lepše potekajo, tujcem pa kažejo lepoto slovenske pesmi in kulturno višino slovenskega naroda.

Tako je v Spittalu taboriščni pevski zbor pod vodstvom g. Cigana Franca preteklo soboto in nedeljo priredil koncert slovenskih zdravic. Na sporedu so bile sledeče narodne: Premrl: "Zdravica", Sattner: "Kdaj moramo piti", Potočnik: "Pridi Gorenjc", Žirovnik: "Nikdar ne bom pozabil", "En glažek", "O ja", "Pijmo ga pijmo", "Ko b' sodov ne b'lo", "Nikdar na svetu lepšega ni", dr.Schwab: "Zdravica", Cigan: "En starček je živel", Marolt: "Kan galilejska očet", Cigan: "Kod si hodil", Hubad: "Gorenjska zdravica", Slomšek: "En hribček bom kupil".

Najbolj so ugajale: Premrlova in Schwabova "Zdravica", "En starček je živel", "Kan galilejska očet" in zadnje tri.

Sinoči pa je lienski pevski zbor pod vodstvom g. prof. S. Miheliča priredil koncert slovenskih narodnih pesmi, na katerem je pel sledeče: Bajuk: "Al me b'š kaj rada imela?, Vinski bratci, Jaz pa gren, Jaz pa vrtec bom kopala, Čukova ženitev, Polka"; Dev-Pregelj: "Kje so tiste stezice", Hubad: "Gorenjska zdravica", Kernjak: "Pojdamo v Škofiče", Kimovec: "Teče mi vodica, Marko skače"; Marolt: "Barčica" Mihelič: "Rožmarin, Hribčki ponižajte se, Prelepo je ravno polje"; Potočnik: "Zvonikarjeva"; Premrl: "Zagorska"; Tome: "Tri tičice, Dolenjski furmani"; Volarič: "Divja rožica"; Žirovnik: "Mlin, Oh, lepo je res na deželi, Ogljar".

Največ odobravanja so žele: "Pojdamo v Škofiče, Marko skače, Prelepo je ravno polje, Dolenjski furmani, Jaz pa vrtec bom kopala, Ogljar, predvsem pa Bajukova: "Polka".

Prihodnjo nedeljo bodo koncert ponovili.

"NE ČUDIMO SE". - Pred kratkim smo poročali o napadu na Miloša Štaretu in nekatere druge Slovence v Trstu. K zadevi piše tržaški komunistični "Primorski dnevnik" dne 11.t.m.pod gornjim naslovom sledeče: "Neki zakotni listič je objavil, da so zmanjkale iz Trsta nekatere družine. Ču-

dimo se, da so ti ljudje sploh živeli v Trstu, še bolj pa, kako so isti mogli izginiti, ko bi vendar morali že davno biti kot znani vojni zločinci zaprti. Omenjeni listič naj jih raje išče v tuk.polic.zaporih." (Ta listič najbrž nismo mi, temveč kak tržaski list. - Op.ur.)
SIRITE DOMAČE GLASOVE.